

Учотуу

5451

Умэр

Г - 1908

891 99

Г 32

2011

ԱՐՇԱԿ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ ԱՐՇԱՆՑ

891.99
Ա-32

Կ Ա Շ Ր Ա

Ք Ի Ի Ղ Ա Կ Ա Ն Ե Ի Ի Մ Կ Ե Ա Ն Ք Ի Ց

Ի Գ. Գեօղաբու

Առ թեզ գաս,
Ինչ ևս անում, խառ աւ ատաղ.

Ե Ր Ե Ի Ա Ն

Տ Գ Ա Ր Ա Ն « Լ Ո Յ Ս » Ա Ր Չ Ա Կ Ց Ա Կ Ո Վ Բ Ե Ա Ն Ց Ի Ե Ի Ո Ր Կ Ի Ք .

1908 թ.

450

ԱՐՇԱԿ ՄԱՏՔԷՐԱՆԵԱՆ ԱՂՈՒԵԱՆՑ

Արամայի շրջանի Կարապետյանի անունի վարչական կենտրոնի մասին

Կ Ա Շ Ր Ա

Գ Ի Ի Ղ Ա Կ Ա Ն Ե Ի Ի Մ Կ Ե Ա Ն Ք Ի Ց

Ի զ. Գեղաբլու

Առ ընդ դաս,
Ինչ էս անու՛մ, իստ ու ստույգ

2003

ԳՐԱԿ 15 Կ.

891.99
Ա-32

Ե Ր Ե Ի Ա Ն

ՅԵՆ ԱՌՑՍ: ԱՐՇԱԿ ՑԱԿՈՂՐԵԱՆՑԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ.

1908 թ.

ԱՊՐԻԼ ԱՄՍՈՒՆ

Արշարոյսը բացելուն պէս ես Մատթէոսեան Արշակ Ալօեանս շտապեցի գնալ մեր այգին որը, գանուժ է մեր Գեօղաքը գիւղում, որպէսզի գիւղական մարդկանցից ճնշած սիրտս զովացնէի: Այգին հասնելուն պէս՝ նկատեցի մի ուռենի, որը ախրալի գէմք էր արտայայտում ինձ: «Արա սիրտն էլ իմ սրտիս նման» է ասացի մտքումս և սկսեցի իմ երգը.

Ա՛խ, ախուր ուռենի,
Տրտում ուռենի,
Արշակը քեզ մատաղ լինի.
Թոյլ աուր քո զովը նսաի,
Կամ ուզում ես արի
Մենք երկուսովս,
Թե առնենք, թռչենք,
Այս սև ու ախուր աշխարհից
Մենք էլ պրծնենք:

Նստեցի կանաչ մարգագետնի վրա, սոյն ուռենու տակ, բայց չէր լսում ոչ մի կողմից ձայն. ս՛հ, ախրալի ուռենի, ինչ լաւ կը լինէր, որ խօսել գիտենայիր և մանրամասն պատմէիր ինձ քո ցաւերը և ես էլ ընկերանայի քեզ հետ ցաւերս պատմելու: Գե՞տ չէի վերջացրել վերոյիշեալ խօսքերս, յանկարծ ուռենու վրայէն լսեց մի ձայն, որ պատրաստում էր երգել: Գլուխս վերև բարձրացրի և տեսա սոխակ է, կարծես թէ հասկանում է իմ և ուռենու սրտի ախրութիւնը և ուզում է իր երգով ուրախացնել ինձ և ախրեալ ընկերոջս. ես, Ալօեանս, ունկնդիր եղայ նորեկ երգիչ սոխակին, որ երգել սկսեց կարծես թէ այսպէս.

49 886-ա՛հ

35915-66 p-

ՍՈՆԱԿԻ ԵՐԳԸ

Հսեցէք, եղբայրք, իմ երգերը.
 Շուտով կուրախանան ձեր սրտերը,
 Կը ցւրեն ձեր սրտերի ախրութիւնները,
 Ամեն առաւօտ կուրախացնեմ երգերովս ձեր
 սրտերը:

Երբ հետեն մայիսեան օրերը,
 Խնդրեմ թող հեռանայ ձեր ընկերը.
 Ժամանակ է կերակրելու բնում մնացած ձագերը:
 Հեռացաւ, թափ տալով
 Իւր շողշողուն թևերը:

ՄԱՐԴՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Ագնիւ կեանքս փչացնում եմ,
 Գիշեր ու ցերեկ տանջում եմ,
 Որով անպատմելի քրանում եմ,
 Կուգայ ժամը, երբ կը մեռնեմ.
 Բողոր աշխատածս ի՞նչ պիտի անեմ:

Արևի տակին ամեն օր չարչարեմ,
 Յանկարծ մի օր գերեզման մտնեմ,
 Ամեն աշխատած աշխարհում թողնեմ.
 Ո՛հ, մահւանս վրա ցաւում եմ, ցաւում:

ԻՆՔՆՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ

Շատ մարդ եմ կողոպտել,
 Շատ անկանոն գործեր գործել,
 Բազմաթիւ տներ քանդել,
 Գեռ եւ չեմ մտածել,
 Թէ ի՞նչ եմ արել:

Ահա լուռ ու մունջ նստեմ, մտածեմ,
 Վերջ է վերջոյ ի՞նչ պիտի անեմ,
 Որ այսքան անխիղճ բաներ
 Ես մենակ գործեմ:

Ո՛հ, անխիղճ են արած գործերս իմ
 Շուտով թոյլատրեմ,
 Ի՞նչ պիտի լինեմ:

Ա՛յո, կը դառնամ մարդ թանկագին.
 Ահա այսպէս վերջ տւեց գործին:

ԱՆՃԱՐ ՄԱՐԴ

Տխուր նստած եմ,
 Ապշած այս ու այն կողմ կը նայեմ,
 Ո՛հ, ում աղաչեմ,
 Որ ցաւերիս մի դեղ անէ:

Շատ աղաչել էի Արարչին,
 Որ ճար անէ իմ ցաւերին,
 Բայց ճար չը կայ նրանից,
 Շատ խնդրել եմ, լսող չէ:

Շուտով ընկեմ

Սար ու քար ման գամ,
Ցաւերիս մի գեղ գանեմ
Դարդիս գարման անեմ:

ՎԱՏ ԸՆԿԵՐԻՑ

Ինձ տանջում են անխիղճները,
Անհասկացող անկիրթները,
Որոնք չը գիտեն իրանց արած գործերը,
Ո՛հ, ճար չկայ, ի՞նչ անեմ:

Այսպէս տանջուելով, գերեզման պիտ մտնեմ:
Քնքոյշ ու սառն հողի տակ պառկեմ.
Ի՞նչ է պատճառը, աէր Աստուած իմ,
Որ այսքան ցաւեր ես, Արշակա քաջեմ:

ԵՂՐԱՅՐԱԿԱՆ ՍԷՐ

Ա՛խ, արի մենք երկուսովք
Ուղիղ կանգնենք,
Չեռներս փակենք,
Վիզներս ծռենք,
Մէկ մէկու երես նայինք,
Արտասուքներ աչքերնիս թափենք,
Այնուհետեւ որ մեռնում ենք,
Թող երկուսովս
Միատեղ մեռնենք:

ԱՆՃԱՐ ՄԱՐԴ

Ոտս դրիմ ծովի ափը,
Ներս քաշեց ինձ ալիքը,
Բերանս լցաւ ջրով լիքը,
Ո՛հ, ճար չկայ, ի՞նչ անեմ:

Կանչում եմ ինձ մի օգնող,
Ջրից ազատող ու փրկող,
Չը կայ մի այնպիսի ողորմացող.
Ո՛հ, ճար չը կայ, ի՞նչ անեմ:

Ընկել եմ փոս խորի մէջ,
Ընկել եմ օւ ծովի մէջ,
Կանչում եմ ինձ մի օգնող,
Ջրից ազատող ու փրկող:

ԱՆԲԱՆՏ ՄԱՐԴ

Ո՛հ, ուր է այն բախտը,
Որ նստեմ զբախտը,
Վարեմ երջանիկ կեանքը,
Ստանամ Աստուածանից փառքը:

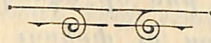
Լուռ ու մռնջ նստել եմ,
Բախտիս վրա կը մտածեմ,
Չեռներս երկինք կը տարածեմ,
Աստուածանից բախտ կը խնդրեմ:

Բախտն ինձ կորցրել է
Ինձանից բաժանուելով, ուրիշին գտել է:

Ուր էլ լինի, նրան կը գտնեմ,
 Միայն բոռնեցքով ինձ հետ կը միացնեմ,
 Սյդպիսի բախտը ոչնչանայ,
 Որ ուրիշի հետ կը միանայ:

Ով իմ ցաւերս քաշէր,
 Քար լինէր՝ կը հալէր՝
 Սար լինէր կը պատուէր.
 Ո՛հ, ո՛ւր տեղ փնտռեմ երջանիկ կեանք:

Ատամներս կըճտելով՝ մաշւեցաւ,
 Սիրտս ցաւերով փրթւեցաւ,
 Զիգարս հարիւր տեղ ծակւեցաւ,
 Ո՛հ, սրտեղից գտնեմ երջանիկ կեանք:

ԾԻՐԱՆԻ

Ես ծիրանի եմ համով, հոտով,
 Կը նւիրեմ պտուղս ուրախ սրտով.
 Ով կերել է իմ պտուղս՝
 Նա կը ճանաչէ ինձ շուտով:

Շատ համով ես, ծիրանի,
 Պտուղներդ ամենին կը շահի,
 Պտուղներդ ընդունողը,
 Ազնիւ ու խաղաղ մարդ կը լինի:

Շատ համով ես ծիրանի,
 Ճղներդ երկար կը տարածւի,
 Զով սուերից տակ
 Շատ մարդիկ կը նստի:

ՄԿՆԻԿ

Բնից գուրս եկաւ մկնիկը
 Մկսեց ծըւծըւալ, ուրախանալ զրսեր,
 Բայց երբ տեսաւ չար կատուն,
 Վրա հասաւ իսկոյն,
 Իսկ մկնիկը հասաւ իր բոյն.
 Հանգիստ եղիր, ով չար կատու,
 Քեզնից ուժեղ՝ վագր կայ:

ՈՒՆԱՅՆ ԱՇԽԱՐՀ

Աշխարհն է մի աստղիկ,
 Իրա տաքացնողն է արեիկ,
 Վրայի մարդկանցից շատերն են մարգարիտ,
 Բայց մի քանիսն էլ անկիրթ,
 Ո՛հ, աշխարհ, ունայն ես, ունայն:

Կան վրայ շատ աղբիւրներ,
 Կան ծաղիկներ ու ծառեր,
 Թափելով վրայ անձրևի կաթիլներ,
 Փոյանում նրանցից առւակներ.
 Ո՛հ, աշխարհ, ունայն ես, ունայն:

Ամենայն բան
 Ինչից ստանում՝
 Կրկին իրանց յանձնում,
 Ո՛հ, աշխարհ, ունայն ես, ունայն:
 Զուրը վրայիցդ ոչ աւելանում է, ոչ պակասում,
 Ստանում ես ամպերից՝ կրկին իրանց յանձնում,

Վրայիդ բնակւողներին ցուեր պարգեւում,
Ո՛հ, աշխարհ, ունայն ես, ունայն:

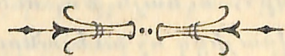
Չես հանգստանայ ոչ մի վայրկեան:
Աշխատում ես ու կարգադրում ամեն բան,
Փամանակին չէ մնում
Ոչ ծառ, ոչ մարդ, ոչ մի բան,
Ո՛հ, աշխարհ, ունայն ես, ունայն:

ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԱՐԴՈՒՆ

Ո՛վ հարուստ, դու բախտ ունես,
Տունդ զիզած փող ունես,
Անտեղի աղքատներից ստացել ես,
Զրկելով, յափշտակելով առել ես:

Աստուած չէ ընդունում այդպիսի բան,
Շուտով կառնէ հարստութիւնդ ամենայն,
Աղքատ կը թողնէ առաջւայ նման,
Կը մնաս աշխարում անօգնական:

Իմացիր, Աստուած է կարգադրում ամեն բան
Վախեցիր նրանից ու պահիր նրա պատւիրան,
Թէ պահես, կը լինես նրան գիւրեկան,
Զի պակասի
Ոչ հաց, ոչ հարստութիւն, ոչ մի բան:

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԼՕՒԻ

Պաս է,
Թաժայ հարս է.
Ուտողն ուռելով կը մարսէ.
Զիմացողն փորը լիքը կը դարսէ
Եւ կասէ.
«Որ մնայ, ափսոս է»,
Զի հասկանում, որ իրանը փլաս է,
Ով շատ ուտէ
Նա մարդ չէ:

ԱՆՄԻՏ ՈՐՍՈՐԴ

Մարդու մէկը պարզ ջրում,
Ուռկանով ձուկ էր որսում
Այս ու այն փոսն ընկնում,
Դարձեալ ոչինչ չէր գտնում:
Նոյն բօպէում,
Վրայ հասաւ իսկոյն մի մարդ.
Ո՛վ ազնիւ ու քաջ աղամարդ,
Սկսեց իր խրատը.
«Պարզ ջրում ձուկը քեզ կը տեսնէ,
Փոսիկներումը իր անձը կը թագցնէ,
Եթէ ուզում ես գործդ յաջողէ,
Պղտոր ջրում միայն որսա»:

ՍՏԱԽՕՍ ԱՐՄԻԿԸ

Երբ ես սենեակում նստած
 Դասագիրքս ձեռքս առած
 Կարգում էի թէ նրանում ի՞նչ է գրած,
 Ներս մտաւ Արմիկը, շունչը սպառած,
 Դողդողալով սկսեց պատմել իւր տեսած.
 Ես ականջներս արթուն պահած
 Լսում էի նրա պատմած:

(Արմիկ) Հէնց հիմա դաշտից գալիս 12 գայլ եմ տեսած:

— Միթէ 12 գայլ կը լինի միտանեղ հաւաքուած.

Հա՛, հա՛, եղբայր, սխալայ, 10 էր իմ տեսած:

— Տասն էլ սուտ է:

Հա՛, հա՛, ինն էր:

— Հէնց սուտեր ես ասում, որ չեղած:

Այո՛, այո՛, հինգն էր:

— Մեշօկներով ստեր:

Հա՛, հա՛,

Մինը տեսայ,

Այն էլ լաւ չիմացայ

Գայլ էր,

Թէ շուն էր:

ՆԻԱԶ ՈՒՌԵՆԻ

Եկաւ քամին սաստիկ ուժով
 Խիտ անտառին նա խփեց,
 Վերջ ի վերջոյ նւագ ուռենուն նա գլորեց,
 Բայց միւսները ուժեղ կանգնած
 Չէին վախենում անեղ քամուց:

Փչէց, փչէց,

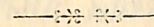
Գլուխը կախեց ու գնաց:

Հրմ, ի՞նչ պէտք է անէր

Կուրծք դէմ տւողին:

Նա սովոր էր

Փտած ուրին:

ԱՂՔԱՏ ԽՈՒՄԻ

Հանգիպեցայ աղքատութեան խմբերի,
 Փայփայելով նրանց հարցրի,
 Թէ իրանց գնալն ուր պիտի լինի.
 Ստացայ պատասխան արժանի:

Մենք գնում ենք մօտ աղքատի,
 Մենք հարուստի չենք ճանաչի,
 Թէկուզ հարուստը մեզ կանչի,
 Իգուր բերանը կը մաշի:

Կայ աղքատ՝

Շուտ կը հարստանայ,

Կայ հարուստ՝

Շուտ կը աղքատանայ:

ՉՍՐՈՒԹԻՒՆ

Հանդիպեցայ մի խումբ չարութեան,
Նրանց հետ ընկայ խօսակցութեան.

— Ո՞ւր էք գնում, ես հարցրի:

— Մենք գնում ենք մօտ չար մարդի,

Մենք խեղճի

Չենք ճանաչի

Թէկուզ խեղճը մեզ կանչի,

Ի գուր բերանը կը ցաւի:

ԲԱՆՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

Հանդիպեցայ մի խումբ բախտի.

— Ո՞ւր էք գնում ես հարցրի,

Ստացայ պատասխան յարդի.

— Մենք գնում ենք մօտ այն մարդի,

Որ բազմաթիւ բախտ ունի,

Մենք անբախտ մարդի,

Երբէք չենք ճանաչի,

Թէ անբախտ մեզ կանչի,

Իգուր ատամները կը մաշւի:

ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ

Հանդիպեցայ մի խումբ ուրախութեան,

Ո՞ւր էք գնում, ես հարցրի:

Ստացայ նրանցից պատասխան,

Որոնց պատասխանն էր շատ դուրեկան.

— Մենք գնում ենք մօտ ուրախ մարդի.

Երբէք տխուրի

Մենք չենք ճանաչի,

Թէ և տխուրը մեզ կանչի,

Ի գուր բերանը կը մաշւի:

ՅԱԻԱԳԱՐ ԽՈՒՄԲ

Հանդիպեցայ մի խումբ ցաւերի,

Դարձեալ նրանցից հարցրի,

Թէ իրանց գնա՞ն ուր պիտի լինի

Եւ ստացայ պատասխան արժանի.

— Մենք գնում ենք մօտ այն մարդի,

Որ բազմաթիւ ցաւ ունի.

Մենք անցաւի

Չենք ճանաչի,

Թէ անցաւը մեզ կանչի,

Իգուր բերանը կը մաշուի:

Ոչ յաջողութիւնը կանգ կանէ

Իւր ճանապարհորդութեան մէջ

Եւ ոչ ձախտը գութիւնը:

ԽՕՍԻՔԻՐ

Բոլոր մարդիկը
 Դատում են աշխարհային դատողութեամբ՝
 Իւրեանց գործերի համեմատ.
 Եւ աշխարհային մարդիկ ինչպէս վերաբերում են
 Դէպի մի անհատ, այսպէս վերջ է վերջոյ
 Կը դառնի այն անհատը:

ՈՅԺ

Սարեր կը քանդեմ,
 Գերաններ կը կոտրեմ,
 Ասացէք ինդրեմ,
 Ինչո՞վ այդ կանեմ.
 Ազնիւ ոյժով:
 Ախ, եթէ ունենամ
 Այդ ազնիւ ոյժը,
 Արքայութիւնը
 Ես կը վաստկեմ.
 Կեցցէ խիղճը ու ազնիւ ոյժը:

Հող վեր կալա ուրիշի աչքը փչելու,
 Բայց քամին նախ իմ աչքը լցրեց:

Առանց գետը հասնելու
 Ոտներդ մի հանիր:

Քանի որ մարդկանց մէջ եմ մտնում՝
 Այնքան լաւ բաներ եմ սովորում:

Սար եմ, սար եմ,
 Բայց քամին գալիս դալարում եմ:

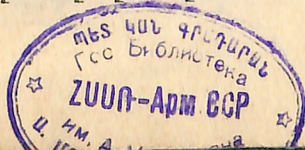
Ուր շատ կոիւ կայ՝
 Այնտեղ շուտ սէր կ'ընկնի:

Առաւօտ վեր կաց,
 Որ չաղքատանաս:

Թռչունների տները ծառերի վրայից
 Կարելի է քանդել,
 Բայց եթէ չարերը բոյն դնեն քո սրտի վրայ,
 Հազիւ կարողանաս քանդել:
 Զգուշացէք,
 Նրանց գերի չը դառնաք:

Մեծ պատարը
 Դժուար է կուլ տալ:

359/5. 66

Էշին բեռ էին բարձած.
 Ճանապարհով գնալիս
 Յանկարծ ընկաւ ցեխի մէջ
 Եւ սասկում էր:
 Չին եկաւ օգնելու,
 Բայց մի խելօք ծերունի ասաց.
 Խեղճ ձի, մարդ չկայ՝
 Էշի ես օգնում:

Ես կամեցայ պահել Աստուծոյ պատիրանը,
 Բայց այս հողը,
 Որի վրայ է իմ բնակարանը,
 Արգելում է ինձ, ինչ անեմ, ուր փախչեմ:

Ուր շատ սէր,
 Անդ շատ կոխ:

Բոլոր քո կեանքում
 Պահիր սիրտդ արտում:

Տէր Աբարիչ, ստեղծածիդ ցաւով բովէ,
 Որ նա ճանաչէ
 Քո և մարդկանց պատիր:

Թէ ուզում ես
 Նոր տուն շինես՝
 Աւելի լաւ կանես
 Առաջ մրջիւնները ոչնչացնես
 Եւ ապա շինես:

Շատ խոնարհից շատ շար չը կայ,
 Շատ շարից շատ խոնարհ չը կայ:

Լաւ ու իմաստուն ես՝
 Քեզ համար ես,
 Ինչու ամենի դէմ կը գովես,
 Որ քեզ ստորացնես:

Ապրէ,
 Մի վայրկեան ապրէ,
 Այն էլ գոնէ
 Ազնիւ ապրէ:

Բախտին թշնամի է նախանձութիւնը.
 Որ տեղ հաւարած է հաւասարութիւնը
 Եւ վայելուչ բարի բախտը,
 Այնտեղ ման է գալիս շար նախանձութիւնը
 Եւ սկսում է իւր ազդեցութիւնը:

Լաւ է ունենալ մի բարեկամ օգտուէտ,
 Քան թէ հարիւրը անօգուտ:

Երբ ես գլուխս կախեցի
 Ծիտերը բուն էին գնում գլխիս
 Եւ մէջը ձւեր ածում:
 Բայց երբ ճակատս բացեցի
 Եւ գլուխս բարձրացրի,
 Առիւծն էլ չէր համարձակում,
 Իմ գլխիս մօտ գալ:

Հաւ է ունենամ
 Ազնիւ թշնամի,
 Քան թէ ունենամ
 Անհաւատարիմ
 Բարեկամ:

Թշնամի է իմ բարեկամը
 Այն զէպքում,
 Որ ես տրտում եմ,
 Բայց նա ուրախ:

Բարեկամս գերեզմանում
 Ես էլ նրա հետ:

Բարեկամս ուրախութեան մէջլիսում,
 Ես էլ նրա հետ:

Բարեկամս տխուր, տրտում,
 Ես էլ նրա հետ:

Բարեկամս կարմիր դաշտում
 Ես էլ նրա հետ:

Դիմացիր, սովորիր ձմրան ցրտերին,
 Սառնամանիքներին, մինչև որ գարնան արժանանաս:

ՄԱՐԿ ՄԸ

Հսել ենք որ հինուց կուռք էին պաշտում,
 Բայց այժմս մի քանի մարդիկ
 Նրանց պէս իրենց փողն են պաշտում,
 Իրանց հոգու չափ սիրում,
 Թողնում իրենց բարեկամ,
 Թողնում հայրենիք,
 Միայն նրան, միայն նրան են պաշտում:

Թէկուզ իւր եղբայրը
 Փոս խորումն է,
 Նրա համար բոլոր անտարբեր է.
 Նա պաշտում է, պաշտում,
 Հոգու չափ սիրում:

Իւր մի սև գրօշը
 Որ գրպանից դուրս գայ,
 Ճիշտն եմ ասում, որ հոգին դուրս կ' գայ,
 Նա պաշտում է, պաշտում
 Հոգու չափ սիրում:

Նա կեղեքում է աղքատ գիւղացուն
 Զրկում, յափշտակում,
 Աղքատ գիւղացուն,
 Իւր սև կոպէկը հոգու չափ սիրում:
 Պաշտում է, պաշտում,
 Հոգու չափ սիրում:

ՓՈՔԻՐ ՃՈՒՏԸ

Հաւի մէկը
 Մի ճուտ առած իւր հետը,
 Ամեն օր մեր հաւը
 Գուրս կը տանէր
 Իւր ճուտը,
 Ազատ, ազատ ման կուտար:
 Յանկարծ հասաւ վատ ժամը,
 Մեռաւ մեր խեղճ հաւը:
 Ճուտը մնաց այս ու այն պատի տակ,
 Ամեն մի հաւ մօտով անցնելիս,
 Կառուցով նրա գլխին էր տալիս:
 Ես խղճացի խեղճ ճուտին,
 Տարա գրի մէջ մեր բակին,
 Բայց այն տեղ էլ չար ծտերը
 Լաւ սրած կառուցները
 Փորձում էին նրա գլխին:
 Ախ, սիրուն ճախիկ,
 Ինչպէս մնացիր որբիկ
 Եւ ամեն մի թռչնիկ
 Քեզ վրա է փորձում կառուցիկ:

ԲԱՆՉԱՐ

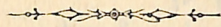
Համով բանջար,
 Անուշ բանջար,
 Ամեն մարդ նրա գլխին էր
 Թափել
 Ու նրան կը քաղէր,

Կը տանէր,
 Որ լաւ եփէր,
 Ախորժակով ուտէր:
 Բայց դառը խոտերը,
 Դաշտումը մնացել
 Ոչ մի մարդ էլ
 Նրանց մօտ չէր գնացել:

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ՄԱՐԴ

Մարդու մէկը մի կով ունէր,
 Նաև մի կապիկ ունէր.
 Ամեն օր կովը կը կթէր,
 Կաթի հետը ջուր կը խառնէր,
 Բազառումը նա կը ծախէր:
 Այդ ամենը կապիկը կը տեսնէր:
 Մի օր նոյն մարդը
 Կապիկն առած իւր հետը
 Շողենաւով անցնում էր
 Ծովի միւս ափը,
 Որ փող հաւաքէր:
 Ման տալով իր կապիկը,
 շեան էր կաթ ծախած փողով լիք քսակը:
 Նոյն կապիկը
 Թաթը մեկնեց աիրոջ գրպանը,
 Հանեց փողով նոյն քսակը,
 Թաւ կանգնեց շողենաւի կայմի գլուխը,
 Հանեց միջի փողերը,
 Փողերից մի ոսկին ըցեց քսակը,
 Բայց միւսը ջուրը:

Սյապիսով ցոյց կուտար տիրոջը՝
 Կաթի միջի ջրի փողը
 Պէտք է ընկնի ջուրը,
 Իսկական կաթի փողը
 Պէտք է մնայ քո գրպանը:

ԱՆԿԵՂԾ ԵՍՐ

Եարս կրծքիս սեղմած ունենամ,
 Քամարս մէջքիս կապած,
 Միայն եար, անկեղծ եար,
 Թող աշխարհում
 Բան չունենամ:

Ես կը սիրեմ իմ եարս,
 Ես կը գովեմ իմ եարս,
 Կը փայփայեմ իմ եարս,
 Ազնիւ, հաւատարիմ եարս:

Սիրունուս ինձանից խլեցին,
 Սիրաս մի սուր ցրեցին:
 Ինձի նրանից բաժանեցին,
 Կաշիս դանակով քերեցին:

Ինձ թողնելով միայնակ,
 Սիրունուս տարան պանդոկ,
 Խփեցին սրտիս սուր դանակ,
 Ոհ, իմ սիրելին այրում է ինձ:

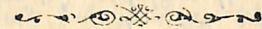
Ոհ, հաւատարիմ եար,
 Ինձ զցեցիր սար ու քար,

Խելքս գլխէս առար տարար,
 Ինձ թողնելով, թշնամու ձեռք մասնւեցար:

Երբ սիրունուս բանտարկեցին,
 Սիրաս ցաւով լցրեցին,
 Աչքերիս արտասուքը թափեցին,
 Ոհ, ինչ կուսպաշտ աշխարհ է:

Երբ տարան սիրելիս,
 Ձը մնաց իւր սրտիս,
 Պակասեցաւ խելքս գլխիս,
 Ոհ, ինչ կուսպաշտ աշխարհ է:

Կոտրւաւ սրտիս սիւնը,
 Հարւեցաւ սրտիս իւղը,
 Ախ, սիրուն սիրեկան,
 Սրտիս սիւնը, նաշխուն ջան:

ԱՂՋԻԿ ՄԸ

Լեզուդ ճարտար է,
 Ինձի կը փառէ,
 Հարայ, սիրուն աղջիկ,
 Ատլազ նաշխուն աղջիկ:

Մինթանէտ լայն է,
 Ինձ անհարմար է,
 Հարայ, սիրուն աղջիկ,
 Ատլազ, նաշխուն աղջիկ:

Բուրնուզդ նեղ է,
Ինձ անհարմար է,
Հարսյ, սիրուն աղջիկ,
Ատլազ, սիրուն աղջիկ:

Ծամերդ շէկ է,
Այտերդ կարմիր,
Հարսյ, սիրուն աղջիկ,
Ատլազ, նաշխուն աղջիկ:

Աչքերդ սև է, այտերդ նաշխուն,
Բոյդ բարձր է, ծամերդ երկայն,
Հարսյ, սիրուն աղջիկ,
Ատլազ, նաշխուն աղջիկ:

Կրակն էլ մարդու չէ այրում,
Ինչպէս սիրունու սէրը:

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՍԻՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆԻՑ

Սիրունիս հագել է սպիտակ,
Այտեր ունի կարմիր ու ճերմակ.
Երբ կը լինէր հասնէր ժամանակ
Պօսէի նրա հետ համարձակ:

Անա եկաւ կիւրակին,
Չարզարւելու է իմ սիրելին,
Տեսնելու եմ իրան բակին,
Սապոկները ոտները հագին:

Սիրելիս հաւատարիմ է ինձ,
Կարծես ընծայ է ուղարկել ինձ,
Բայց տրաքւի վատ մարդը,
Որ կը խանգարէ մեր գործը:

Նա լսում է վատ խորհուրդ ուրիշից,
Բայց սրտով հաւատարիմ է ինձ,
Ոչ մի անգամ դուրս չի գայ պայմանից,
Ոհ, սիրելիս այրում է ինձ:

Սիրունուս տանեն, կեանքս կը տարածամի,
Ինչպէս հողին մարմնից բաժանելի,
Նրա ման գալն նման է կազաւի,
Նրա հագածը ապրշ ումի:

Այս օր սիրունուս չը տեսայ,
Որի հագածը կարմիր կերպասս,
Թէ ուրիշը տանի նրան, ափսոսա,
Առանց նրան իմ կեանքը կէսս:

Սիրունիս հաւատարիմ է ինձ,
Տեսնելուս կրակ է վառում սրտիս,
Աշխարհս երևում է առանց նորան վիս,
Ոհ, իմ սիրելին այրում է ինձ:

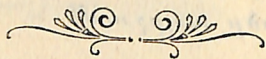
Խելքս տարաւ սիրունիս,
Միտքս տարաւ սիրունիս,
Կեանքս մաշեց սիրունիս,
Ազնիւ պարոն նագելիս:

Պալի խալիչէն գցեմ,
Եարիս հիւր ընդունեմ,

Կապուտ մինթանէն հագցնեմ,
Լաւ ընծաներ նւիրեմ:

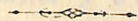
Ափսոս իմ կեանքս տխուր անցուցի,
Ընկերներիս մօտ ամօթալի մնացի,
Ուխտ ու պայմանս չը կատարեցի,
Թշնամիներիս սիրտը ուրախացրի:

Ես Արշակն եմ անգին,
Անպատճառ կանոնեմ
Իմ եարին,
Տեսայ, կանաչ էր նրանց այգին,
Միջի ծաղիկները թանկագին:

ԿԱՔԱՆԻԿ

Արի, արի կաքաւիկ
Քեզ կը պահեմ սիրունիկ,
Պատրաստել եմ քո բնիկ,
Եկ, ուրախացիր, կեանք վարիր երջանիկ:

ԱՂՋԻԿ ՄԸ

Արագ, արագ պտաւում ես,
Թղթի նման դալարում ես,
Շաքարը բերանդ առել ես,
Աքաղաղի նման երգում ես,
Կաքաւի նման սիրուն ես:

ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԳԵՕԴԱՔԼՈՒ ԳԻՒՂԸ

Իմ ծննդավայրն է Գեօդաքլու գիւղը,
Ինձ պահող, մեծացնող Գեօդաքլու գիւղը,
Այգիներով, ծառերով սարդարւած Գեօդաքլու գիւղը
Գիշեր ու ցորեկ տանջող Գեօդաքլու գիւղը:
Տրեխները սաներին,
Քրտինքը երեսին,
Հին արխալուխ հագին
Դաշտն է վազում մեր գիւղացին.
Մի քանի կողէկ սև փող բերէ,
Իր մանուկներին նրանով կերակրէ:
Մի քանիսն էլ փողոցումն անգործ է,
Սրա ու նրա վրա կը գրուցէ.
Նրա ոտը ծուռն է,
Նրա գլխարկը հին է:
Եւ այդ է բոլոր նրա գլխաւոր խօսքը:
Իրա գլխարկը ամենից հին է,
Իրա ոտը ամենից ծուռն է,
Իրա արխալուխը մոխրով շաղախուած է,
Որովհետև փողոցումն էշի նման պարկած է:

ՊԱՌԱՒ ՄԸ

Երեկոյ է,
Դաշտից տուն կը վազէ
Քրտինքը երեսին,
Մի փունջ խոտ ձեռին.
Այդ շտապողը մի պառաւ է:
— Մայրիկ, ինչու այդպէս

Ի ու կշտապես,
 Հարցրի նրանից ես,
 Պ. Իմ որդիս, իմ բալէս,
 Ես շտապում եմ,
 Որ շուտ տուն հասնեմ.
 Պենեմ, չունեմ
 Մի հաւ ունեմ,
 Նոյն հաւը որ թուխս դնեմ:
 Նախիր գալու ժամանակ է,
 Որ նախրի նման շատ ձագեր հանէ:
 Մեր պառաւը,
 Տուն է հասնում,
 Շուտ-շուտ ձեր համարում
 Եւ իրա որդուն կանչում.
 Պ. Արամ, բալաս,
 Իմ ջիգարս, իմ շանս,
 Շուտ շտապէ,
 Դարման բէ,
 Որ մայրդ նրա վրա ձերը դարսէ,
 Հաւը թուխս նստէ,
 Կորը, մորը,
 Նախշուն, մախշուն,
 Ձագեր հանէ:
 Արամ, բալաս,
 Մեր ամսը էլ ձեր շուտես,
 Թէ չէ մեր հաւը
 Բոլոր իրա ձագերը
 Ձուերի մէջ կը խեղդէ:
 Այդպէս իր որդուն կը խրատէ:
 Արամը վերցնում է,
 Ձուերից մէկը ատամով ճաշում է,

Բայց պառաւը
 Ատամները կրճատում է:
 Գրողը քեզ տանի,
 Քո արեւ մեռնի,
 Ձուերը կը փոփոխուի
 Եւ մեր հաւը,
 Բոլորը աքլոր կը հանի:
 Պ. Վեր կաց Արամ, կորչի,
 Գնա հաւը բռնի,
 Որ քո մայրը ձուերի
 Վրա գնի:
 Ա. Էհ, մայրիկ, հաւը
 Արօտ է գնացել,
 Աւելի լաւ է էգուց երեկոյ դներ:
 Պ. Տօ, վերցւած,
 Տօ, թաղւած,
 Էգուց կիրակնամուտ է,
 Ճտերի կաուցները
 Ծուռը կը լինի:
 Ծիկօ, ծիկօ, ծիկօ,
 Մեր պառաւը կանչում է.
 Կրթի-կրթի խաւը գալիս է,
 Պառաւը բռնում է,
 Իրա թուխսը գնում է:

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

Հայրիկ ջան,
 Ափս ջան,
 Մի քանի կողէկ փող աուր,
 Տամ տետրակի,
 Տամ թանաքի,
 Գիրք ու գրչի.
 Միաքս կուզի
 Ուսում սովորի:
 (Հայր) Այ որդի,
 Հայրդ մի քանի շահի
 Ձիրում փող ունի,
 Այն էլ պահիրի,
 Որ գինի առնի.
 Գլուխս կը ցաւի,
 Միքտս կը ցաւի.
 Գոնէ խմեմ լաւ լինի:
 Ախ, կախեթի գինի,
 Խարջի գինի,
 Իմ սիրտն ի,
 Իմ հոգինի:
 Իմ որդին ուսում ինչ կանի.
 Ես ուսում չեմ սովորէ:
 Ձը բլի,
 Դուրս եկաւ սենեակից
 Ծերունու որդին,
 Ձեռը երեսին,
 Արտասուքը աչքերին,
 Ատելով ազէտ հայրին.

ՄԱՐԱԼՈՒ

Մարալու, մեր կառուրը բարձրի
 Մարալու, սիրած եարը քաղցրի,
 Մարալու, ուռի ծառին բար չունի,
 Մարալու, տակին կարավաթ չունի:
 Մարալու, հինգ ու գառս թամամա,
 Մարալու, մտնեմ ծոցդ համամա:
 Մարալու, ծոցդ մի բոստան ցանեմ,
 Մարալու, ծծերդ ինձի շամամա:
 Մարալու, արի գնանք մեր բաղը,
 Մարալու, նրա միջի կարմիր նաուր,
 Մարալու, քաղենք մեր ծոցը գնենք,
 Մարալու, գառնանք միտտեղ քնենք:

ԱՂՁԻԿ ՄԸ

Աղջի, աղջի, նազ մի արա,
 Մինթանովդ թող մի արա
 Եկար մեր թունով անցար մոլորեցիր,
 Շէկ ծամեր, նախշուն գերիէդ բոլորեցիր:
 Կարմիր մինթանէդ հագիդ,
 Ոսկի քամար կապած մէջքիդ,
 Եկար մեր գունով անցար մոլորեցիր,
 Շէկ ծամերդ, նախշուն գերիէդ բոլորեցիր:
 Լաւ ծիծաղը երեսին,
 Ժամացոյցը զրած ծոցին,
 Ախ, իմ եար, սիրած եար,
 Խելքս գլխէս առար տարար:

ՆԻԿՈ ԱՂԱՆ ԵՒ ԱՂՔԱՏ ՂՈՒԿԱՍԸ

- Ղ. Բարով ձեզ, Նիկո աղա.
- Ն. Ասածոյ բարին, Ղուկաս ծառայ.
- Ղ. Աղա ջան, Ասածոյ խաթրին,
Իմ ձժեր քաղցած են,
Եկել եմ հաց կը խնդրեմ,
Նորանով գոնէ կերակրեմ:
- Ն. Շատ լաւ, Ղուկաս ծառայ,
Երկու լիտր հաց կուտամ,
Կուտամ միայն այն պայմանով,
Որ ինձ ծառայես հինգ ամսով:
- Ղ. Աղա ջան,
Գլխիդ զուրբան,
Երկու լիտր հացի համար
Հինգ ամսով դամ քեզ նսփար:
- Ն. Քէփը քոննէ, ուզում ես արի,
Ուզում ես մի արի:
- Ղ. Դէ, ի՞նչ անեմ,
Նահար եմ, անձար եմ,
Ջիւրիս կոպէկ չունեմ,
Առաւօտը դամ ծառայեմ:
Այդպէս Նիկո աղան
Երկու լիտր հացով
Ծառայ բոնեց Ղուկասին:

ԱՆՈՒՇ ՄԸ

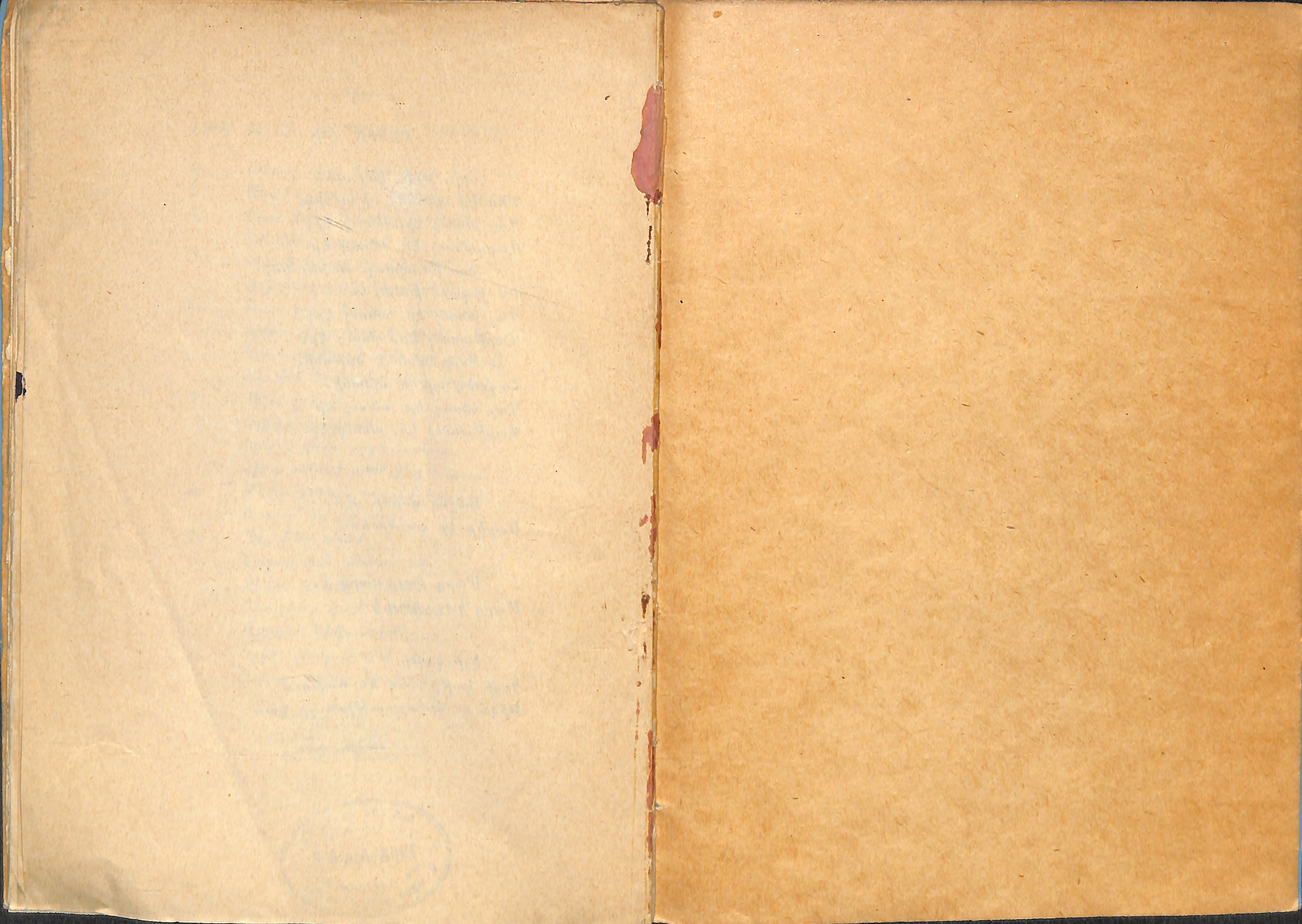
Արի, արի, կաքաւիկ,
Քեզ կը պահեմ, սիրունիկ,
Վայ անուշ էր, անուշ էր,
Վարդանուշ էր, անուշ էր:
Դու իմ սիրտը տարել ես,
Իմ ջիւղարս խաշել ես,
Վայ անուշ էր, անուշ էր,
Վարթանուշ էր, անուշ էր:
Բոյդ նման է ծիրանի,
Հազածդ ալ ու արվանի,
Վայ անուշ էր, անուշ էր
Վարթանուշ էր, անուշ էր:

Յաջող գործի դէմ,
Սարեր կը գալարեն:

Մարդ կայ, մարդ է,
Մարդ կայ, դայլ է:

Էշի կաթը
Կովի կաթի տեղ են ծախում³
Խիղճ ու ճշմարտութիւն չը կայ:

5451

2013

